

успіху. Зрештою, окремий менеджер і весь менеджмент відіграють центральну і часто недооцінену роль у процесах змін. Точка зору бізнес-психології щодо управління змінами може зробити важливий внесок у наукові дослідження і, що не менш важливо, у практичний успіх проектів змін.

Список використаних джерел:

1. Гайдей О.О. Управління змінами на підприємств. О. О. Гайдей. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу* № 3 (19) 2012. С. 71-75.
2. Міщенко А. П. Стратегічне управління. навч. посібник. (Видання другого) / А.П.Міщенко. Дніпропетровськ.: Вид-во ДУЕП, 2007. 332 с.
3. Рудьєв, В.А. Менеджмент : навч. посібник. В.А. Рудьєв, С.О. Гуткевич. К. : Центр навчальної літератури, 2011. 312 с.
4. Стеців С.Р. Сутність етапів управління змінами на підприємстві. С.Р. Стеців. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку : [збірник наукових праць]*, Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. С. 155-161. (Вісник. Національний ун-т «Львівська політехніка»; № 714).
5. Aiken, C., & Keller, S. (2009). The irrational side of change management. *The McKinsey Quarterly*, № 2, С.101-109.

Abstract. Every organization operates in dynamic and volatile environment and for this reason organizations should adopt the approaches to managing change. This conceptual study presents the tools for managing changes in the organization. The findings of this study offer a number of practical implications. It is expected to increase our understanding about the change management process in organizational context and this study will be of value to the academic researchers and practitioners. The study may be equally useful to the entrepreneurs who are engaged in initiating their new businesses.

The main stages of enterprise change management, which represent different views and the most important aspects of organizational changes, are considered.

Keywords: change management model, enterprise, changes, change management.

УДК 339.972

DOI 10.31521/978-617-7149-78-0-68

ГЛОБАЛЬНА КРИЗА ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

Панасюк В.І., канд. екон. наук, доцент

e-mail: panasiuk23@ukr.net

Ільїна А.Г., магістрантка

Білоцерківський національний аграрний університет

Анотація. Продовольча безпека є однією з найгостріших проблем сучасності, хоча її сутність і структура різко відрізняються серед найбагатших і найбагатших бідних країн світу. Однак кожна країна, незалежно від рівня свого розвитку, прагне гарантувати достатній раціональний рівень харчування для всіх соціальних верств населення.

Ключові слова: продовольча безпека, продовольча криза, глобальна продовольча безпека, голод, недоїдання, харчові продукти.

Продовольча безпека, яка становить основу національної безпеки, є важливим елементом сталого розвитку, оскільки вона забезпечує необхідне харчування населення. Виникнення продовольчих криз, що регулярно відбуваються через різноманітні фактори, такі як неврожай, несприятливі кліматичні умови й порушення логістичних систем та інфраструктури, призводить до дисбалансу як у національних продовольчих системах, так і в національних економічних системах. Військова агресія росії в Україні додала напруги до вже складної ситуації з продовольчим забезпеченням у ряді країн і підкреслила проблеми в системі продовольчого забезпечення перед світом.

З урахуванням потужного експортного потенціалу України, посиленого сприятливими природно-кліматичними умовами та використанням інноваційних технологій, можна вважати нашу країну ключовим учасником у гарантуванні світової продовольчої безпеки [1].

Продовольча безпека визначається доступом людини до безпечної та поживної їжі і представляє собою комплексну концепцію, яка охоплює різні аспекти продовольчої системи, включаючи виробництво, переробку, розподіл та споживання. Вона враховує всі аспекти доступу до продовольчих ресурсів, починаючи від фізичного і закінчуючи економічним і соціальним. Комітет Організації Об'єднаних Націй зі світової продовольчої безпеки визначає її як ситуацію, в якій всі люди в будь-який момент мають фізичний, соціальний і економічний доступ до достатньої кількості безпечних і поживних продуктів, що задовольняють їхні потреби та вподобання у харчуванні для активного та здорового способу життя [2].

Згідно з рейтингом The Global Food Safety Initiative (GFSI), рівень продовольчої безпеки значно варіюється по всьому світу та має значний розрив між країнами. Деякі регіони схильні до відсутності продовольчої безпеки через відсутність родючих земель та капіталу для закупівлі достатньої кількості продуктів. Однак зовнішні чинники, такі як глобальні проблеми зі здоров'ям населення, такі як пандемія COVID-19, або політичні конфлікти, такі як війна між Україною та росією, ставлять під загрозу постачання продовольства в інші країни. Згідно з даними рейтингу GFSI, вісім з десяти країн з високим рівнем продовольчої безпеки у 2022 році є країнами ЄС з високим рівнем доходу. Найвищий рейтинг мають Фінляндія, Ірландія та Норвегія, а найнижчий - Сирія та Гаїті. Згідно з рейтингом продовольчої безпеки на 2022 рік, Україна посідала 71 місце в світі, що є погіршенням порівняно з 58 місцем у 2021 році. З урахуванням фізичної доступності, Україна отримала 48,1 бала, отримавши 93 місце у світі або 26 місце серед 26 європейських країн. За результатами рейтингу GFSI в 2022 році відбулося зниження значень двох найсильніших складових - економічної доступності й якості та безпечності харчових продуктів, а також продемонстрована постійна слабкість у двох інших складових - фізичній доступності та природних ресурсах та стійкості.

Політичні та збройні конфлікти, економічні турбулентності, екстремальні кліматичні явища та стрімко зростаючі ціни на добрива є чинниками, які загострюють продовольчу кризу в світі. Фізичний та фінансовий доступ до продовольства суттєво впливають на міжнародну продовольчу безпеку.

Забезпечення доступу до продуктів харчування стає все більш складною задачею, особливо для мільйонів людей у країнах з низьким та середнім рівнем доходу [3].

На початку 2020 року загальна кількість людей, які страждали від голоду у світі, складала близько 8,9% від загального населення, що становило приблизно 690 мільйонів осіб. При цьому понад 2 мільярди людей не мали можливості отримувати належне харчування, через недостатність безпечної та поживної їжі. Прогнозується, що до 2050 року населення світу зросте до 9,7 мільярдів осіб, основний приріст очікується в країнах, що розвиваються, зокрема в Африці та Азії. Це призведе до збільшення недоїдання, особливо в Африці, де виробництво харчових продуктів не в змозі відповідати зростанню населення. Ситуація аналогічна і для Південної Азії, де зростання ВВП на душу населення поступається збільшенню кількості населення. Необхідно відзначити, що геополітична нестабільність, зокрема вторгнення росії на територію України, також має значний вплив на глобальну продовольчу безпеку. Такі країни, як Україна та росія, є ключовими експортерами сільськогосподарської продукції, тому військові дії призвели до обмеження постачання та збільшення цін на світовому ринку харчових продуктів [4].

Багатофакторні причини голоду часто виявляються взаємопов'язаними, що ускладнює їх аналіз та вирішення. Серед них варто виділити наступні: бідність; недостатня інвестиційна активність в сільському господарстві; географічні обмеження; розміщення населення; історичні чинники, пов'язані з колоніалізмом; політичні та економічні фактори; світові торгові зв'язки та економіка; збройні конфлікти та нестабільність; проблеми ринку та ціноутворення; харчові відходи. Багато країн все частіше вживають заходів для боротьби з голодом: продовольча допомога під час надзвичайних ситуацій; харчування для дітей до двох років; шкільне харчування; підтримка малих фермерських господарств та приватних фермерів; продовольчі ваучери [5].

Об'єднання зусиль державних органів, ринкових учасників та міжнародних організацій дозволяє частково вирішити питання продовольчої безпеки в Україні та світі. Україна продовжує збільшувати виробництво сільськогосподарської продукції, що зумовлено, серед іншого, інвестиціями в цей сектор протягом останніх десяти років. Тільки Європейський банк реконструкції та розвитку з 2010 року фінансував більше 50 проєктів на суму близько 1 мільярда євро у вирощування зернових, фермерське господарство, інфраструктуру, зберігання, торгівлю тощо [6].

Як висновок відмітимо, що сучасний світ стоїть перед необхідністю не лише збільшення обсягів продовольства, але й забезпечення якісними й поживними продуктами, виготовленими методами, безпечними для довкілля. Робота над інноваційними інтегрованими рішеннями, спрямована на загальне поліпшення продовольчої безпеки як сьогодні, так і у майбутньому, є фундаментом економічної політики будь-якої країни. Один з найбільш актуальних викликів для сучасного сільського господарства, що серйозно впливає на глобальну продовольчу безпеку, полягає у різких кліматичних змінах та воєнних конфліктах. Наслідків кліматичних змін можна уникнути за

допомогою сучасних технологій, які дозволяють сільськогосподарським виробникам отримувати стабільні врожаї та зберігати обсяги виробництва навіть у складних кліматичних умовах. Проте воєнні конфлікти та складна політична ситуація призводять до знищення сільськогосподарських підприємств і повної дестабілізації глобальної продовольчої безпеки. Для мінімізації наслідків продовольчої кризи необхідно якнайшвидше захистити та підтримати виробництво сільськогосподарської продукції в Україні у воєнних умовах, скориставшись можливостями впливу країни на глобальну продовольчу політику. Це можливо завдяки досягненню провідних позицій України на світових ринках окремих видів сільськогосподарської продукції, а також активізації співпраці з міжнародними й міжурядовими організаціями, зокрема ФАО, щодо трансформації продовольчих систем.

Список використаних джерел:

1. Охріменко, О. (2022). Війна та глобальна продовольча криза: наслідки та шляхи подолання. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*, (9), 26-34.
URL: https://www.researchgate.net/publication/374964023_VIJNA_TA_GLOBALNA_PRODOVOLCA_KRIZA_NASLIDKI_TA_SLAHI_PODOLANNA
2. Food security. International food policy research institute. (2024). URL: <https://www.ifpri.org/topic/food-security>
3. Марина, А., & Янковська, Я. (2023). Дослідження стану глобальної продовольчої безпеки. *Економічний простір*, (184), 26-30.
URL: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1227>
4. Насирходжаєва, Д., Яценко, О., Топілдєв, С. & Бібла, І. (2022). Глобальна продовольча безпека: стан, проблеми та напрями забезпечення. *Міжнародна економічна політика*. 2 (37). 7-36. URL: http://1032689.iepjourn.web.hosting-test.net/journals/37/2022_37_1_Nasirkhodjaeva_et_al.pdf
5. Котвицька, Н. М., Костюк, В. С., & Фицик, Л. А. (2017). Світова продовольча проблема. *Уманський національний університет садівництва*, (3), 189-198.
URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/11921/1/Svitova_prodovolcha_problema.pdf
6. Онегіна, В. М. & Антощенкова, В. В. (2022). Основи глобальної продовольчої безпеки. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 1(103). 140-148.
URL: https://journals.snu.edu.ua/index.php/DOMTP_SNU/article/view/395/395

Abstract. Food security is an acute problem of today's world, though its essence and structure differ drastically for the richest and the poorest countries of the world. But regardless of development level every country is striving to guarantee sufficient rational level of food provision for all social strata of society.

Keywords: food security, food crisis, global food security, hunger, malnutrition, food products.